

Er det dumt at vi bliver klogere?

Petersen, Thomas Søbirk

Published in:
Berlingske Tidende

Publication date:
2010

Document Version
Tidlig version også kaldet pre-print

Citation for published version (APA):
Petersen, T. S. (2010). Er det dumt at vi bliver klogere? *Berlingske Tidende*.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain.
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact rucforsk@kb.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LÆS FLERE KOMMENTARER PÅ BERLINGSKE.DK/DEBAT

DEBAT

BODIL STEENSEN-LETH
Forfatter, cand.phil.
om »Boykot Israel«-
initiativet, der ønsker,
at Danmark ikke skal
handle med Israel.
I Jyllands-Posten

»Jødehadet hører
åbenbart aldrig op
– for det er præcis, hvad
her er tale om – og så er
det sådan set ligegyldigt,
hvad Israel gør eller ikke
gør. Antisemitisme ser
stort på fakta.

Zombierne kommer

Ungdomsforfatteren Scott Westerfeld forklarer i *The New York Times* den store interesse for bloddryppende gysere hos unge med det store pres, der er på dem:

»Samfundet kræver meget af teenagere og giver dem ikke så meget respekt til gengæld, så det er ikke mærkeligt, at de elsker historier om samfundet, der sprænges i luften, går under i egne krampe-trækninger, eller bliver løbet over ende af levende døde. Hvad er Jordens undergang andet end en snevejrsdag, der varer for evigt?«

The New York Times

KOMMENTAR

AF THOMAS SØBIRK PETERSEN, ph.d. og lektor
i Praktisk Filosofi ved Roskilde Universitet

Er det dumt at blive klogere?

MENTAL DOPING. Normalt vil vi klappe i vores små hænder, hvis vi opdager metoder inden for undervisning, diæt eller motion, der kan forbedre menneskers intellektuelle kompetencer. Men hvorfor er det et problem, hvis vi kan opnå lignende effekter ved brug af medicin?

Raske personer må gerne spise Viagra, P-piller, ryge tobak der giver kræft, drikke alkohol der gør os dumme og invaliderer fostre – men hvorfor må vi så ikke tage piller, der gør os mere intelligente?

Det Etske Råd udgav for nylig en række anbefalinger vedrørende brugen af de såkaldte *smart drugs*. Smart drugs – eller, som det også bliver kaldt, *study drugs* – er medicin som kan forbedre vores hukommelse og vores evne til at være opmærksom. På hitlisten over smart drugs er præparaterne Modafinil og Ritalin. Modafinil er udviklet til folk med ufrivillig søvntvang, men har vist sig også at skærpe koncentrationsevnen og arbejdshukommelsen hos raske. Ritalin, som bliver ordineret til personer med ADHD, formodes også at have en positiv effekt på raske personers evne til impuls kontrol og koncentration.

Et flertal i Det Etske Råd anbefaler en meget restriktiv politik over for raske personers brug af smart drugs. I dagens Danmark er det forbudt at udskrive medicin til raske, mens det i f.eks. USA er lovligt. Men hvor smart er det egentlig at forhindre folk i at blive klogere? Normalt vil vi klappe i vores små hænder, hvis vi opdager metoder inden for undervisning, diæt eller motion, der kan forbedre menneskers intellektuelle kompetencer. Men hvorfor er det et problem, hvis vi kan opnå lignende effekter ved brug af medicin? Jeg ønsker at demonstrere, hvorfor Det Etske Råds begrundelser for at forhindre raske i at blive klogere ved hjælp af medicin, bygger på spekulative skrækscenarier.

Det er soleklart, at vi skal være meget meget forsigtige med at lade mennesker anvende medicin, da alle former for medicin har bivirkninger. Men det afgørende for, om et medicinsk produkt bør langes over disken, er forholdet mellem de positive og negative effekter af at anvende medicinen. Et stof som f.eks. Ritalin er blevet testet og frigivet i de fleste lande, og der er blevet udskrevet over 100 millioner doser verden over siden 1980'erne. I Dan-

mark er forbruget steget fra cirka 2.000 brugere i år 2000 til omtrent 25.000 i 2009. Stoffet har for mange været en stor hjælp og har sammen med psykologiske og sociale tiltag gjort, at mange unge (især drenge) har haft lettere ved at tage en uddannelse og fået et bedre liv med mindre kriminalitet. Men ifølge Det Etske Råd bør vi afvise mental doping, selv hvis det ikke har negative bivirkninger. Den lader vi lige stå et øjeblik! Hvis et medicinsk produkt ikke har nogle bivirkninger og er til gavn for folk, hvorfor så forbyde det? I Danmark er det jo i forvejen lovligt at købe medicin, der har visse bivirkninger og som bliver misbrugt (f.eks. Panodil og Ipren). Danmark praler af at være et videnssamfund, hvor vores vigtigste råstof er uddannelse, innovation og knowhow. Men hvis andre lande følger USA og gør det lovligt for raske at anvende smart drugs, og Danmark siger nej tak, kan vi ende som et udviklingsland og et levende museum for folk, der ikke ønsker at optimere deres indlæring eller kreativitet.

BRUG AF MENTAL DOPING blandt raske vil ifølge et flertal i Det Etske Råd føre til uretfærdigheder og vil desuden devaluere det sociale liv. Men disse to skrækscenarier bygger på fordomsfulde spekulationer, som kun folk i et elfenbenstårn møbleret med sækkestole (så man ikke engang kan se ud af vinduet) kan fantasere om. Lad os se på de to skrækscenarier. Mental doping vil ifølge Det Etske Råd føre til, at det kun vil blive de ressourcestærke, der vil have råd til at optimere deres hjerne. Desuden ville denne påståede ulighed skade de dårligst stillede. Men hallo – med et offentligt sundhedssystem som det danske vil det jo ikke kun være de rige, der vil have råd til disse stoffer.

Alle skal selvfølgelig have adgang til mental optimering, lige så vel som alle i dag har adgang til uddannelse og fødselshjælp. For det andet, selv hvis de dårligst stillede i Danmark ikke ønskede at anvende smart drugs, er det jo ikke sikkert, at de vil blive dårligere

Hvis andre lande følger USA og gør det lovligt for raske at anvende smart drugs, og Danmark siger nej tak, kan vi ende som et udviklingsland og et levende museum for folk, der ikke ønsker at optimere deres indlæring eller kreativitet. Foto: Scanpix

stillet, fordi andre bliver klogere. Det kan jo være, at de bedre stillede bliver mere opmærksomme og lyttende, end de er i dag og bedre kan se det fornuftige i at sikre, at alle, der er dårligt stillet, skal have et bedre liv. Det kan også være, at et forskerteam, godt hjulpet på vej af f.eks. Modafinil, kan være med til at løse kræftens gåde. Men så vil alle jo få gavn af mental doping! Endelig tyder alt på, at individer med svage kognitive kompetencer, f.eks. hvad angår arbejdshukommelse og evne til at koncentrere sig, vil få mere gavn af disse stoffer end folk med i forvejen stærke kognitive evner.

At mental doping skulle devaluere sociale livsformer ved at underbetone »den læring, der traditionelt er en betingelse for værdifulde menneskelige præstationer og relationer«, er forkert. Tværtimod har vi jo set, at flere kan få gavn af undervisning og dermed få mulighed for at indgå i sociale relationer, som de ellers ikke kan indgå i. Det kan være individer som f.eks. har massive problemer med at sidde stille på en stol eller koncentrere sig i mere end fem minutter. Bemærk, at muligheden for

at raske kan anvende mental doping, på ingen måde betyder at medicin er et teknologisk fix, der alene kan optimere vores kognitive evner. Når nogle af mine kolleger på Oxford University indtager disse drugs, gør de opmærksom på, at indtagelsen skal kombineres med intens forskning – lige så vel som doping i sportens verden, for at være effektivt, skal kombineres med talent og hård træning. Prins Henrik vil ikke vinde Wimbledon ved at indtage EPO, og jeg vil ikke vinde Nobelprisen i litteratur, selv om jeg havde skrevet en kronik til Berlingske Tidende på Ritalin.

Mit synspunkt er ikke, at alle raske skal have adgang til smart drugs her og nu. Men hvis en række videnskabelige undersøgelser viser, at medicinen kan øge koncentrationsevnen og hukommelsen hos raske uden de store bivirkninger, bør vi ikke afvise mental doping på baggrund af spekulative skrækscenarier.

I stedet bør smart drugs kun udskrives af læger og kun i de tilfælde, hvor andre metoder (specialpædagogik, motion, social tryghed) til læring desværre ikke virker.